

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2), 807-841

Geliş Tarihi:20.09.2024 Kabul Tarihi: 18.11.2024

Yayın: 2024 Yayın Tarihi:30.11.2024

<https://doi.org/10.30561/sinopusd.1553614>

<https://dergipark.org.tr/sinopusd>

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ İLE SERBEST ZAMAN YÖNETİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ-SİNOP İLİ ÖRNEĞİ*

Engin BAYRA*

Ayşenur BOZKURT*

Öz

Bu araştırma ile ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyleri ile serbest zaman yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda bazı değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında Sinop ilindeki 726 ortaöğretim öğrencisi çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği ve Serbest Zaman Yönetim Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipinde 24 maddeden ve dört alt boyuttan (i.Sosyal Ağ Bağımlılığı, ii.Anlık Mesajlaşma Bağımlılığı, iii.Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı ve iv.Web Siteleri Bağımlılığı) oluşmaktadır. Ölçeğe ait Cronbach Alpha değeri 0.86'dır. Ölçek 5'li Likert tipinde 15 madde ve 4 alt boyuttan (i-Amaç belirleme, ii-Değerlendirme, ii-Serbest zaman tutumu ve iv-Programlama) oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.83 ve test tekrar test güvenilirliği ise 0.86'dır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi SPSS22 istatistik analiz programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak testleri belirlemek için basıklık-çarpıklık ve Kolmogorov-Smirnov değerlerine bakılmıştır. Verilerin analizinde ikili grupların karşılaştırmaları için non-parametrik test olan bağımsız örneklem Mann Whitney-U; çoklu karşılaştırmalar için Kruskal Wallis testi ve anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Kruskal Wallis çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği toplam puan sonuçlarına göre öğrencilerin teknoloji bağımlılıklarının orta düzeyinde olduğu; cinsiyet, sınıf seviyesi ve öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmazken okul türü ve kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlama değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Serbest Zaman Yönetim Ölçeği toplam

* 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumunda (EYFOR-XV) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Dr., Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Proje ve Veri Yönetim Ofisi, ebayra@sinop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4437-1295>

* Uzman Öğretmen, Sinop Sarı Saltuk Anadolu Lisesi, aysenurbozkurt2@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0008-0174-5617>

puan sonuçlarına göre öğrencilerin serbest zaman yönetiminin orta düzeyinde olduğu; cinsiyet, okul türü değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmazken kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlama, sınıf seviyesi ve öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yapılan basit doğrusal korelasyon analizi sonuçlarına göre Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği toplam puanı ile Serbest Zaman Yönetim Ölçeği toplam puanı arasında, negatif yönde olmak üzere düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre öğrencilerin teknoloji bağımlılık düzeyleri yükseldikçe serbest zaman yönetiminin düştüğü söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman yönetimi, Teknoloji bağımlılığı, Ortaöğretim öğrencileri, Ölçekler arası korelasyon

An Examination of The Relationship Between Secondary School Students' Levels of Technology Addiction and Their Time Management During Leisure Activities: The Case of Sinop Province

Abstract

This study aims to examine the relationship between secondary school students' levels of technology addiction and their time management during leisure activities. In line with this primary objective, it has been investigated whether there are statistically significant differences between some variables. The research was conducted using the correlational survey model, which is one of the quantitative research methods. The study population consists of 726 secondary school students in the Sinop province during the 2023-2024 academic year. The Technology Addiction Scale and the Leisure Time Management Scale were used as data collection tools. The scale is a 5-point Likert scale consisting of 24 items and four sub-dimensions (i-Social Network Addiction, ii-Instant Messaging Addiction, iii-Online Gaming Addiction, and iv-Website Addiction). The Cronbach's Alpha (α) internal consistency value of the scale is 0.86. The scale is a 5-point Likert scale consisting of 15 items and four sub-dimensions (i-Goal Setting, ii-Evaluation, iii-Leisure Attitude, and iv-Programming). The Cronbach's Alpha value of the scale is 0.83, and the test-retest reliability is 0.86. The data obtained from the study were analysed using the SPSS22 statistical analysis program. Skewness-Kurtosis and Kolmogorov-Smirnov values were examined to determine the tests to be used in the data analysis. The non-parametric independent sample Mann-Whitney U test was used for comparisons of two groups, and the Kruskal-Wallis test was used for multiple comparisons. To determine which groups showed significant differences, the Kruskal-Wallis multiple comparison test was applied.

According to the total score results of The Technology Addiction Scale, students' technology addiction levels were found to be moderate; while no significant differences were found between the variables of gender, grade level, and socioeconomic status of the students' families, significant differences were found between the variables of self-identification as a technology addict and school type. According to the total score results of the Leisure Time Management Scale, students' time management during leisure activities was found to be moderate; while no significant differences were found between the variables of gender and school type, significant differences were found between the variables of self-identification as a technology addict, grade level, and socioeconomic status of the students' families. The

results of the simple linear correlation analysis showed that there is a low-level negative relationship between the total score of The Technology Addiction Scale and the total score of the Leisure Time Management Scale. Based on these results, it can be said that as students' levels of technology addiction increase, their time management during leisure activities decreases.

Keywords: Leisure time management, Technology addiction, Secondary school students, Correlation between scales

1. Giriş

Günümüzde bireylerin zaman yönetim biçimlerinde hem benzerlikler hem de farklılıklar gözlemlenmektedir. Zaman, genellikle mal ve hizmet üretimi, çalışma, ev veya aile sorumlulukları, sosyal vazifeler, beslenme ve uyuma gibi yaşamsal zorunlu yaşamsal etkinliklere ayrılmaktadır. Bu zorunlu faaliyetlerden sonra kalan süre ise serbest zaman olarak adlandırılmaktadır. Serbest zaman, bireylerin gelişimine yönelik bir baskı hissetmeden, kendi ilgi, ihtiyaç ve hedeflerine göre, kazanç amacı gütmeyen gerçekleştirdikleri faaliyetleri kapsar (Arslan, 2012; Paksoy vd., 2016). Zaman yönetimi, özellikle ortaöğretimdeki ergenler için akademik performanslarını, stres seviyelerini ve genel refahlarını doğrudan etkilediği için önemli bir beceridir. Zamanı etkili bir şekilde yönetme becerisi, öğrencilerin akademik sorumluluklarını ders dışı aktiviteler ve kişisel yaşamla dengelemelerini sağlar; bu da bu gelişim aşamasında önemlidir. Araştırmalar, ergenlerin genellikle dürtüsellik ve görevleri önceliklendirme konusunda deneyim eksikliği gibi gelişimsel faktörler nedeniyle zaman yönetimiyle mücadele ettiğini göstermektedir. Örneğin, çalışmalar birçok ergenin akademik performanslarını olumsuz etkileyebilen ve stres seviyelerini artırabilen erteleme davranışında bulunduğunu göstermektedir (Jones vd., 2011; Muga vd., 2022). Erteleme genellikle zayıf zaman yönetimi becerileriyle bağlantılıdır ve bu becerileri geliştirmeyi amaçlayan müdahaleler daha iyi akademik sonuçlara ve azaltılmış kaygıya yol açabilir (Osodo vd., 2016; Sieving vd., 2011). Dahası, zaman yönetimi eğitiminin okul müfredatına entegre edilmesi öğrencilere önemli ölçüde fayda sağlayabilir. Çalışmalar, yapılandırılmış zaman yönetimi programlarının öğrencilere hedef belirleme,

önceliklendirme ve planlama gibi temel beceriler kazandırabileceğini göstermektedir (Briançon vd., 2010; Sieving vd., 2011). Bu beceriler akademik iş yüklerini yönetmek için hayati önem taşır ve öğrenciler genel gelişimleri için önemli olan fiziksel aktivite ve sosyal etkileşimler için zaman ayırmayı öğrendikçe daha sağlıklı yaşam tarzı seçimlerine de katkıda bulunabilir (Briançon vd., 2010; Smith vd., 2014). Akademik faydaların yanı sıra, etkili zaman yönetimi iyileştirilmiş ruh sağlığı sonuçlarıyla da bağlantılıdır. İyi zaman yönetimi uygulayan ergenler, sorumlulukları üzerinde daha fazla kontrole sahip olduklarını hissettikleri için daha düşük stres ve kaygı seviyeleri bildirmektedir (Okeke, 2016.; Stapley vd., 2019). Bu, özellikle yapılandırılmış zaman yönetiminin stresle ilgili sorunlara karşı koruyucu bir faktör olarak hizmet edebildiği günümüzde ergenlerin karşılaştığı artan ruh sağlığı zorlukları bağlamında önemlidir (Stapley vd., 2019; Okeke, 2016). Yaşanan yeni teknolojik gelişmeler, işlerin daha hızlı yapılmasına olanak sağlayarak insanların kendilerine daha fazla zaman ayırma imkânı sağlamıştır. Bu da serbest zaman yönetimi kavramlarının önemini artırmıştır. Teknolojideki hızlı ilerlemeler ve sürekli değişen yaşam koşulları, serbest zamanın toplumsal rolünü önemli hale getirmiştir (Henderson, 2010). Teknoloji, günlük yaşamımızda eğlenceden sosyal etkileşime kadar birçok alanda kritik bir rol oynamaktadır. Teknolojik cihazlar ve hizmetler, daha çekici ve ilgi çekici hale gelmiş, kişiye özel bildirimlerle yüksek erişilebilirlik sağlamış ve günlük yaşantımızla sürekli etkileşim kurmamıza olanak tanımıştır. Ancak, bu yoğun teknoloji kullanımı bağımlılık riski taşıyabilir ve bireyler ile toplum üzerinde fiziksel, zihinsel, sosyal ve ekonomik olumsuz etkiler yaratabilir. Çevrimiçi kumar ve oyun alışkanlıkları gibi sorunlar giderek artmakta, teknoloji kötüye kullanımını tetikleyerek siber zorbalık, siberkondri, dürtüsel davranışlar, sosyal etkileşim sorunları ve saldırganlık gibi olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Teknoloji bağımlılığı; uyku sorunları, zihinsel sağlık problemleri, nöropsikolojik bozukluklar, finansal zorluklar ve gençlerin gelişimi gibi birçok açıdan incelenmelidir. Gelişen teknolojilerle birlikte riskli davranışların oranı artmakta ve bu durum, gençler üzerindeki endişeleri artırmaktadır. Teknolojik

araçlarla geçirilen süre giderek artmakta ve bu durum ortaöğretim öğrencilerindeki teknoloji bağımlılık düzeylerini etkilemektedir. Zaman yönetimi konusundaki araştırmalar çoğalmış olmasına rağmen, serbest zaman yönetimi üzerine yapılan çalışmalar hala sınırlıdır. Serbest zaman yönetiminin öneminin artması ve çalışma ile serbest zaman arasındaki farkların belirginleşmesi, bu konunun ayrı bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, günümüzde serbest zaman yönetimi çalışmaları yaşam kalitesini artırma odaklıdır (Covey vd., 1994'ten Akt.: Akgül & Karaküçük, 2015). Yeni teknolojilerin gençler ve genç yetişkinler üzerindeki etkileri ile yaşam boyu davranış değişikliklerine özel bir vurgu yapılması gerekmektedir (Gainsbury, 2024; Mathes vd., 2018). Christian Lous Lange'in belirttiği gibi: "Teknoloji, faydalı bir hizmetkâr olabilir, ancak tehlikeli bir efendi haline gelebilir" (Grover, 2021). Teknolojik ürünlerin çeşitlenmesi ve kullanım sıklığındaki artış, özellikle Y ve Z kuşaklarının bu çağda yaşamalarını etkiliyor. Teknolojik ürünlerini en fazla ergen ve genç yaş grubundaki bireylerdir ve bu nedenle teknoloji bağımlılık sorunu en çok bu yaş aralığında görülmektedir (World Health Organization, 2015). Sonuç olarak, etkili serbest zaman yönetimi, öğrenciler arasında teknoloji bağımlılığı riskini önemli ölçüde azaltabilen hayati bir beceridir. Eğitim kurumları, öğrencilere üretken boş zaman aktivitelerine katılmaları için gerekli becerileri kazandıran ve böylece teknolojiyle daha sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlayan zaman yönetimi programlarının geliştirilmesine öncelik vermelidir.

Bu araştırma ile aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeyi nedir?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetimi bazı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyi nedir?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyleri bazı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetimi ile teknoloji bağımlılık düzeyleri arasında bir ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmanın amacı Sinop ilindeki çeşitli ortaöğretim okullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin serbest zaman yönetimi ve teknoloji bağımlılık düzeyleri arasında ilişkiyi incelemektir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli olarak tasarlanmıştır. Bu tür ilişkisel (korelasyon) araştırmalarında, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, eğer değişme varsa bu değişimin hangi yönde ve düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018).

2.2. Örneklem

2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Sinop il genelindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenimlerine devam eden öğrenciler bu araştırmanın ulaşılabilir örneklemi oluşturmaktadır. Araştırmada Seçkisiz Örneklem yöntemlerinden Basit Seçkisi Örneklem yöntemi kullanılmıştır. Basit Seçkisiz Örneklemde seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntem olarak adlandırılır (Büyüköztürk vd., 2018). Katılımcılar için çevrimiçi Bilgilendirilmiş Onam Formu düzenlenmiş olup veri toplama sürecinin başında onaylamaları istenmiştir. Araştırma kapsamında tüm evrene ulaşılması amaçlandığından örneklem seçilmesi yoluna gidilmemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik verileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Ait Demografik Veriler

Değişken	Demografik Özellikler	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	424	58.40
	Erkek	302	41.60
	Toplam	726	100.00
Sınıf Seviyesi	9. Sınıf	220	30.30
	10. Sınıf	314	43.25
	11. Sınıf	150	20.66
	12. Sınıf	42	5.78
	Toplam	726	100.00
Okul Türü	Anadolu	528	72.75
	Fen	74	10.19
	Mesleki ve Teknik	60	8.26
	Anadolu İHL	28	3.85

	Güzel Sanatlar	36	4.95
	Toplam	726	100.00
Gelir Düzeyi	Kötü	14	1.93
	Orta	620	85.39
	İyi	92	12.68
	Toplam	726	100.00
Kullanılan Sosyal Ağ	Instagram	471	64.88
	YouTube	411	56.61
	WhatsApp	590	81.27
	X (Twitter)	142	19.56
	Snapchat	160	22.04

Tablo 1’de verilen demografik veriler incelendiğinde araştırmaya katılanların cinsiyet durumlarının %58.40’ının ($f=424$) kadın ve %41.60’ının ($f=302$) erkek olduğu; sınıf seviyelerinin %30.30’unun ($f=220$) 9. sınıf, %43.25’inin ($f=314$) 10. Sınıf, %20.66’sının ($f=150$) 11. sınıf ve %5.78’inin ($f=42$) 12. Sınıf öğrencisi olduğu; okul türlerinin %72.75’inin ($f=578$) Anadolu Lisesi, %10.19’unun ($f=74$) Fen Lisesi, %8.26’sının ($f=60$) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve %3.85’inin ($f=28$) Güzel Sanatlar Lisesi öğrencisi olduğu; gelir düzeylerinin %1.93’ünün ($f=14$) kötü, %85,39’unun ($f=620$) orta ve %12.68’inin ($f=92$) iyi düzeyinde olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların en çok kullandıkları sosyal ağ verilerine göre WhatsApp kullananların sayısı 590, Instagram kullananların sayısı 471, YouTube kullananların sayısı 411, Snapchat kullananların sayısının 160 ve X (Twitter) kullananların sayısı 142 olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kapsamında verilerin toplanabilmesi için kişisel bilgi formu, Teknoloji Bağımlılık Ölçeği ve Serbest Zaman Yönetimi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin kullanım izinleri e-posta yoluyla alınmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin, kişisel bilgilerini toplayabilmek için araştırmacılar tarafından bu araştırma için kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Form ile katılımcıların cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri okul türlerine, sınıf seviyelerine, ailelerinin gelir düzeylerine, teknoloji bağımlılık durumlarına ve en çok kullandıkları sosyal medya uygulamalarına ilişkin veriler toplanmıştır.

2.3.2. Teknoloji Bağımlılık Ölçeği

Araştırmada kullanılan ölçeklerden ilki “Teknoloji Bağımlılık Ölçeği” (TBÖ)’dir. Ölçek, Young’ın (1996) İnternet Bağımlılığı Testi bağımlılık kriterleri ile Griffiths (2005) çalışması temel alınarak, Aydın (2017) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipinde olan TBÖ, her biri 6 maddeden oluşan dört alt boyuttan ve toplamda 24 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar i.Sosyal Ağ Bağımlılığı (SAB), ii.Anlık Mesajlaşma Bağımlılığı (AMB), iii.Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı (ÇOB) ve iv.Web Siteleri Bağımlılığı (WSB)’dir. Ölçekten minimum 24 (24×1), maksimum ise 120 (24×5) puan alınabilmektedir. Ölçek genelinde puanların aritmetik ortalamaları sıfırdan 24 puana kadar “Bağımlı değil”, 25 ile 48 puan arası “Düşük düzeyde bağımlı”, 49 ile 72 puan “Orta düzeyde bağımlı”, 73 ile 96 puan “Oldukça Bağımlı”, 97 ile 120 puan arası “Tam Bağımlı” olarak yorumlanacaktır. Ölçeğin Cronbach Alpha (α) iç tutarlık değeri 0.86 olup bu çalışma için iç tutarlık güvenilirlik değerinin .85 olduğu tespit edilmiştir.

Ölçekten alınan değerlerin yorumlanmasında Tablo 2’de verilen puan aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 2: TBÖ ve Alt Faktörler İçin Belirlenmiş Puan Aralıkları

Düzye/Ölçek	TBÖ	Alt Faktörler			
		SAB	AMB	ÇOB	WSB
Tam bağımlı	97-120	25-30	25-30	25-30	25-30
Oldukça bağımlı	73-96	19-24	19-24	19-24	19-24
Orta düzeyde bağımlı	49-72	13-18	13-18	13-18	13-18
Düşük düzeyde bağımlı	25-48	7-12	7-12	7-12	7-12
Bağımlı değil	0-24	0-6	0-6	0-6	0-6

TBÖ ve alt faktörlere ait bağımlılık düzeyleri maddelerin aritmetik ortalamaları baz alınarak belirlenmiştir. Buna göre TBÖ’den ait alınabilecek en yüksek puan 120 (24×5) iken en düşük puan ise 24 (24×1) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tümüne ait aritmetik ortalamalar yorumlanırken 0-24 puan aralığı “Bağımlı değil”, 25-48 puan aralığı “Düşük düzeyde bağımlı”, 49-72 puan aralığı “Orta düzeyde bağımlı”, 73-96 puan aralığı “Oldukça Bağımlı”, 97-120 puan aralığı ise “Tam Bağımlı” olarak yorumlanmıştır.

2.3.3. Serbest Zaman Yönetimi Ölçeği

Araştırmada son olarak katılımcı grubunun serbest zaman yönetim düzeylerini ölçmek amacıyla Wang ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilen Türkçe uyumu, geçerlik ve güvenilirliği Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından yapılan “Serbest Zaman Yönetimi Ölçeği (SZYÖ)” kullanılmıştır. SZYÖ, beşli likert tipinde (Hiç Katılmıyorum (1), Tamamen Katılıyorum (5)) derecelendirilmekte ve 15 maddeden oluşmaktadır. SZYÖ, 1-6 arası maddeleri “amaç belirleme”, 7-9 arası maddeleri “değerlendirme”, 10-12 arası maddeleri “serbest zaman tutumu”, 13-15 arası maddeleri “programlama” olmak üzere olarak dört alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların ölçekten yüksek puan alması, serbest zaman yönetim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha (α) iç güvenilirlik değeri 0.83 olup test tekrar güvenilirliği ise 0.86 olup bu çalışma için .91 olduğu tespit edilmiştir.

Ölçekten alınan değerlerin yorumlanmasında Tablo 3’te verilen puan aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 3: SZYÖ ve Alt Faktörler İçin Belirlenmiş Düzeyler Aralıkları

Düzye/Ölçek	SZYÖ	Alt Faktörler			
		AB	DEĞ	SZT	PROG
Yüksek	55-75	23-30	12-15	12-15	12-15
Orta	35-54	15-22	8-11	8-11	8-11
Düşük	15-34	6-14	3-7	3-7	3-7

2.3.4. Verilerin Toplanması

Kişisel bilgi formuyla birlikte, Teknoloji Bağımlılık Ölçeğini ve Serbest Zaman Yönetimi Ölçeğini içeren uygulama formu çevrimiçi olarak hazırlanmıştır. Valilikten uygulama izni alınması sonrasında 2024 yılı Nisan ve Mayıs aylarında çevrimiçi uygulama form bağlantısı verilerin toplandığı ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilere okul müdürlükleri vasıtasıyla paylaşılmıştır. Çevrimiçi hazırlanan formun giriş bölümünde araştırmanın içeriği ve ölçekler hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Bu aşamada “Açıklamayı okudum. Çalışmanın amacını

anladım. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ediyorum.” beyanını çevrimiçi olarak kabul eden katılımcılar ile araştırma süreci iletmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veri setinin analizleri SPSS22 istatistik analiz programı kullanılarak yapılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi olarak .05 baz alınmıştır. Kayıp veri olmaması için çevrimiçi oluşturulan formda tüm maddelerin cevaplanabilmesi için gerekli tedbir alınmıştır. Elde edilen veri seti SPSS22 programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde hangi testlerin yapılacağını belirlemek için ilk olarak veri setinin normallik varsayım testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: *Normallik Test Sonuçları*

Yapılan Testler	TBÖ	SZYÖ
Betimsel İstatistik Analiz	√	√
Çarpıklık-Basklık Analizi	√/√	√/√
Çar/ÇarHata-Bas/BasHata	√/√	√/√
Kolmogorov-Smirnov Testi	X	X
Frekans Dağılım Grafiği	X	X
Gövde-Yaprak Grafiği	X	X
Normal Q-Q Grafiği	X	X
Eğiliminden Ar. Q-Q Graf.	X	X
Kutu-Çizgi Grafiği	X/X	X/X

Tablo 4’teki sonuçlara göre ölçek bazında veri setinin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu yüzden analizlerde ilişkisiz iki örneklem için Mann Whitney U-testi ve ilişkisiz k-örneklem için Kruskal Wallis H-testi yapılmasının uygun olacağına karar verilmiştir.

Veri setinin analizlerinde istatistiksel anlamlılığın yanı sıra etki büyüklüğünün de hesaplanması gerekmektedir (Can, 2018, s.121). Anlamlı farklılarda etki büyüklüğü değerlerinin karşılaştırılarak raporlanmasının iyi bir araştırma için olması gereken bir durumdur (Şevgin & Çetin, 2017). Bu çalışmada Tablo 5’teki Cohen *d* etki büyüklüğü değerleri baz alınarak analizler yorumlanmıştır.

Tablo 5: Etki Büyüklüğü Değerleri Tablosu

Kullanılan Test	Düşük	Orta	Yüksek
Mann-Whitney U	≥ 0.20	≥ 0.50	≥ 0.80
Kruskal-Wallis	≥ 0.10	≥ 0.25	≥ 0.40

(Cohen, 1988)

Araştırmada kullanılan ölçeklerin arasındaki ilişkinin yönünü ve düzeyini tespit edebilmek için Spearman Sıra Farkları korelasyon analizi yapılmıştır.

2.6. Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma, Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulunca 28.03.2024 tarihinde yapılan 3 nolu oturumda 51 sayılı karar numarası ile fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu araştırmacılara ait olmak üzere ve "Kişisel Verilerin Korunması Kanununa" dikkat edilmesi şartıyla uygun olarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmada Teknoloji Bağımlılık Ölçeği ve Serbest Zaman Yönetimi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek ve alt faktörleri bazında yapılan analizlere ilişkin bulgular ayrı başlıklar halinde aşağıda verilmiştir.

3.1. Teknoloji Bağımlılık Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerden ilki Aydın (2017) tarafından geliştirilen TBÖ'dür. Araştırmada elde edilen bulgular sunulmadan önce veri seti için bu çalışmaya ilişkin hesaplanan betimleyici istatistikler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: TBÖ ve Alt Faktörler İçin Belirlenmiş Puan Aralıkları

Ölçek	Maddeler	n	\bar{x}	sd	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
TBÖ	24	726	52.41	16.86	.770	.091	.905

Bu çalışma için araştırmaya katılan 726 lise öğrencisinin TBÖ puan ortalaması 52.41 ve standart sapması 16.86 olarak bulunmuştur. Bu çalışma için ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 905 olarak tespit edilmiştir.

TBÖ bağımlılık düzeyi ile cinsiyet ve teknoloji bağımlılık düzeyleri değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için Mann-Whitney U testi kullanılırken okul türü, sınıf seviyesi ve ailelerinin sosyo-ekonomik düzey

değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespiti için Kruskal-Wallis-H testi yapılarak sırasıyla aşağıda verilmiştir.

TBÖ bağımlılık düzeyi ölçek geneli ve alt faktörler bazında hesaplanarak Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: TBÖ ve Alt Faktörler İçin Bağımlılık Düzeyleri

Ölçek/Maddeler	n	\bar{x}	Bağımlılık Düzeyi
TBÖ (24 Madde)	726	52.42	Orta düzey bağımlı
SAB (1-6. Maddeler)	726	13.98	Orta düzey bağımlı
AMB (7-12. Maddeler)	726	12.96	Düşük düzey bağımlı
ÇOB (13-18. Maddeler)	726	12.06	Düşük düzey bağımlı
WSB (18-24. Maddeler)	726	15.73	Orta düzey bağımlı

Tablo 7’deki TBÖ bağımlılık düzeylerine göre ölçek toplamında lise öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeylerinin *Orta düzey bağımlı* ($\bar{x} = 52.42$) olduğu tespit edilmiştir. Alt faktörler bazında ise SAB ($\bar{x}=13.98$) ve WSB ($\bar{x}=15.73$) alt faktörleri *Orta düzey bağımlı* iken AMB ($\bar{x}=12.96$) ve ÇOB ($\bar{x}=12.06$) alt faktörlerinin *Düşük düzey bağımlı* olduğu tespit edilmiştir.

TBÖ ölçek geneli ve alt faktörler bazında bağımlılık düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Mann-Whitney-U test sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: TBÖ ve Alt Faktörler İçin Cinsiyet Değişkeni Bulguları

Ölçek/ Alt Faktör	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
TBÖ	Kadın	424	361.80	163404.00	63304.000	.796	
	Erkek	302	365.88	110497.00			
SAB	Kadın	424	385.07	163268.00	54880.000	.001	0.25
	Erkek	302	333.22	100633.00			
AMB	Kadın	424	383.27	162508.00	55640.000	.003	0.23
	Erkek	302	335.74	101393.00			
ÇOB	Kadın	424	291.68	123674.00	33574.000	.000	0.89
	Erkek	302	464.33	140227.00			
WSB	Kadın	424	384.37	162920.00	55228.000	.002	0.24

Erkek 302 334.37 100981.00

Tablo 8’deki sonuçlara göre cinsiyet değişkeni ile TBÖ bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $U=63304.00$; $p>0.05$. Grup sıra ortalamalarına göre kadınların erkeklere göre bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. SAB alt faktörü açısından anlamlı farklılık bulunmuştur $U=54880.00$; $p<0.05$. Alt faktör grup sıra ortalamasına göre erkeklerin kadınlara göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Cohen d etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir, $d=0.25$. AMB alt faktörü açısından anlamlı farklılık bulunmuştur $U=55640.00$; $p<0.05$. Alt faktör grup sıra ortalamasına göre erkeklerin kadınlara göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Cohen d etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir, $d=0.23$. ÇOB alt faktörü açısından anlamlı farklılık bulunmuştur $U=33574.00$; $p<0.05$. Alt faktör grup sıra ortalamasına göre kadınların erkeklere göre bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Cohen d etki büyüklüğünün yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir, $d=0.89$. WSB alt faktörü açısından anlamlı farklılık bulunmuştur $U=55225.00$; $p<0.05$. Alt faktör grup sıra ortalamasına göre erkeklerin kadınlara göre bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Cohen d etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir, $d=0.24$.

TBÖ ölçek geneli bağımlılık düzeyi ile teknoloji kullanım açısından kendilerini tanımlama değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Mann-Whitney-U test sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: TBÖ Kendilerini Tanımlama Değişkeni Bulguları

Değişken	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
Teknoloji bağımlısı değilim.	508	300.17	152486.00	23200.000	.000	1.039
Teknoloji bağımlısıyım.	218	511.08	111415.00			

Tablo 9'daki sonuçlara göre teknoloji kullanımı açısından kendilerini tanımlama değişkeni TBÖ bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $U=23200.00$; $p>0.05$. Ölçek sıra ortalamalarına göre kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlayanların lehine bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

TBÖ ölçek geneli ve alt faktörler bazında teknoloji bağımlılık düzeyi ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: TBÖ Okul Türü Değişkeni Bulguları

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
TBÖ Geneli	Anadolu	528	357.58					
	Fen	74	422.07				4-1	
	Güzel Sanatlar	36	441.89	4	24.303	.000	4-2	0.34
	İmam Hatip	28	220.21				4-3	Orta
	Meslek Lisesi	60	363.23				4-5	
SAB	Anadolu	528	353.52					
	Fen	74	432.69					
	Güzel Sanatlar	36	428.61	4	14.675	.005	1-2	0.25
	İmam Hatip	28	312.43					Orta
	Meslek Lisesi	60	350.77					
AMB	Anadolu	528	355.98				4-1	
	Fen	74	417.47				4-2	
	Güzel Sanatlar	36	507.56	4	37.088	.000	4-3	0.44
	İmam Hatip	28	215.57				3-1	Yüksek
	Meslek Lisesi	60	345.73				3-5	
ÇOB	Anadolu	528	362.94				4-1	
	Fen	74	350.72				4-2	
	Güzel Sanatlar	36	400.61	4	39.512	.000	4-3	0.46
	İmam Hatip	28	162.43				4-5	Yüksek
	Meslek Lisesi	60	455.77				5-1	
WSB	Anadolu	528	364.88				5-2	
	Fen	74	406.26					
	Güzel Sanatlar	36	405.28	4	13.140	.011	4-1	0.23
	İmam Hatip	28	268.71					Düşük
	Meslek Lisesi	60	317.77					

Tablo 10'daki sonuçlara göre okul türü değişkeni açısından TBÖ bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=24.303$, $p<0.05$.

Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde İmam Hatip lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerindeki öğrencilere göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.34$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile diğer okul türleri arasında İmam Hatip Lisesi öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. SAB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=24.303$, $p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.25$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre Anadolu Lisesi öğrencileri ile Fen Lisesi öğrencileri arasında Anadolu Lisesi öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. AMB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=37.088$, $p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.44$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile Anadolu, Fen ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri arasında İmam Hatip Lisesi öğrencileri lehine; Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ile Anadolu ve Meslek Lisesi öğrencileri arasında Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. ÇOB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=39.512$, $p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.46$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile diğer okul türleri öğrencileri arasında İmam Hatip Lisesi öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. WSB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=13.140$, $p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin düşük

düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.23$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi öğrencileri arasında İmam Hatip Lisesi öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

TBÖ ölçek geneli ve alt faktörler bazında teknoloji bağımlılık düzeyi ile sınıf seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: TBÖ Sınıf Seviyesi Değişkeni Bulguları

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
TBÖ Geneli	9	220	379.19	3	5.151	.161		
	10	314	365.75					
	11	150	352.67					
	12	42	303.12					
SAB	9	220	365.51	3	.656	.884		
	10	314	359.49					
	11	150	373.06					
	12	42	348.83					
AMB	9	220	373.31	3	3.390	.335		
	10	314	358.28					
	11	150	373.87					
	12	42	314.07					
ÇOB	9	220	395.80	3	36.883	.000	4-3	0.44 Yüksek
	10	314	376.84				4-2	
	11	150	335.25				4-1	
	12	42	195.45				3-1	
WSB	9	220	366.41	3	1.585	.663		
	10	314	368.54					
	11	150	344.89					
	12	42	377.02					

Tablo 11’deki sonuçlara göre sınıf seviyesi değişkeni ile TBÖ bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=5.151, p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. SAB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=.656, p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha

düşük olduğu görülmektedir. AMB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=3.390,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. ÇOB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=36.883,p<0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından sınıf seviyesi değişkeni etkisinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.44$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre 12. Sınıf öğrencileri ile diğer sınıf seviyesi öğrencileri arasında 12. Sınıf öğrencileri lehine; 11. Sınıf öğrencileri ile 9. Sınıf öğrencileri arasında 11. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. WSB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=.663,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 11. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

TBÖ ölçek geneli ve alt faktörler bazında teknoloji bağımlılık düzeyi ile öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: TBÖ Sosyo-Ekonomik Düzeyi Değişkeni Bulguları

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
TBÖ Geneli	Düşük	14	418.50					
	Orta	620	362.51	2	.986	.611		
	Yüksek	92	361.15					
SAB	Düşük	14	457.36					
	Orta	620	361.01	2	2.919	.232		
	Yüksek	92	366.00					
AMB	Düşük	14	462.21					
	Orta	620	363.01	2	3.408	.182		
	Yüksek	92	351.76					
ÇOB	Düşük	14	309.07	2	.985	.611		

	Orta	620	364.78			
	Yüksek	92	363.15			
	Düşük	14	339.79			
WSB	Orta	620	363.86	2	.184	.912
	Yüksek	92	364.70			

Tablo 12’deki sonuçlara göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile TBÖ bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=2,n=726)=.986,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin diğerlerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. SAB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=2.919,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin diğerlerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. AMB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=3.408,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin diğerlerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. ÇOB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=.985,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin diğerlerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. WSB alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=.184,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin diğerlerine göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

3.2. Serbest Zaman Yönetimi Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek Wang ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilen Türkçe uyumu, geçerlik ve güvenilirliği Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından uyarlanan “Serbest Zaman Yönetimi Ölçeği (SZYÖ)”dir.

SZYÖ ve alt faktörlere ait düzeyler maddelerin aritmetik ortalamaları baz alınarak üç düzeye ayrılmıştır. Buna göre SZYÖ’den ait alınabilecek en yüksek puan 75 (15×5) ve en düşük puan ise 15 (15×1) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tümüne ait

aritmetik ortalamalar yorumlanırken 15-34 puan aralığı “Düşük”, 35-54 puan aralığı “Orta”, 55-75 puan aralığı “Yüksek” olarak yorumlanmıştır. AB alt faktöründe 6 madde bulunmakta olup aritmetik ortalamalar yorumlanırken 6-14 puan aralığı “Düşük”, 15-22 puan aralığı “Orta”, 23-30 puan aralığı “Yüksek” olarak yorumlanmıştır. Diğer alt faktörlerde 3’er madde olduğundan aritmetik ortalamalar yorumlanırken 3-7 puan aralığı “Düşük”, 8-11 puan aralığı “Orta”, 12-15 puan aralığı “Yüksek” olarak yorumlanmıştır.

Ölçeğe ilişkin hesaplanan betimleyici istatistik sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13: *SZYÖ ve Alt Faktörler İçin Belirlenmiş Puan Aralıkları*

Ölçek	Maddeler	n	\bar{x}	sd	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach’s Alpha
SZYÖ	15	726	46.08	10.93	.220	-.197	.850

Bu çalışmaya katılan 726 lise öğrencisinin SZYÖ puan ortalamasının 46.08 ve standart sapması 10.93 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının bu çalışma için .850 olarak bulunmuştur.

SZYÖ düzeyi ile cinsiyet ve düzeyleri değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için Mann-Whitney U testi yapılırken okul türü, sınıf seviyesi ve ailelerinin sosyo-ekonomik düzey değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespiti için Kruskal-Wallis-H testi yapılmış olup sırasıyla aşağıda verilmiştir.

SZYÖ düzeyi ölçek geneli ve alt faktörler bazında hesaplanarak Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: *SZYÖ ve Alt Faktör Düzeyleri*

Ölçek/Maddeler	n	\bar{x}	Düzeyi
SZYÖ (15 Madde)	726	46.08	Orta
AB (1-6. Maddeler)	726	16.11	Orta
DEĞ (7-9. Maddeler)	726	8.51	Orta
SZT (10-12. Maddeler)	726	11.33	Orta
PRG (13-15. Maddeler)	726	10.12	Orta

Tablo 14'deki SZYÖ ortalamalarına göre lise öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeylerinin *Orta* ($\bar{x}=46.08$) olduğu tespit edilmiştir. Alt faktörler bazında da tüm alt faktörlerin *Orta* düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

SZYÖ düzey ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann-Whitney U test sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: SZYÖ ve Alt Faktörler İçin Cinsiyet Değişkeni Bulguları

Ölçek/ Alt Faktör	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
SZYÖ	Kadın	424	365.92	155150.00	62998.000	.712	
	Erkek	302	360.10	108751.00			
AB	Kadın	424	364.87	154704.00	63444.000	.835	
	Erkek	302	361.58	109197.00			
DEĞ	Kadın	424	356.64	151216.00	61116.000	.294	
	Erkek	302	373.13	112685.00			
SZT	Kadın	424	375.12	159050.00	59098.000	.074	
	Erkek	302	347.19	104851.00			
PROG	Kadın	424	358.45	151982.00	61882.000	.440	
	Erkek	302	370.59	111919.00			

Tablo 15'deki sonuçlara göre cinsiyet değişkeni ile SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $U=62998.00; p>0.05$. Grup sıra ortalamalarına göre erkeklerin kadınlara göre serbest zaman yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Ölçek alt faktörlerine ilişkin veriler incelendiğinde tüm alt faktörlerde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Grup sıra ortalamalarına göre AB ve SZY alt faktörlerinde erkeklerin serbest zaman yönetimi düşükken DEĞ ve PROG alt faktörlerinde kadınların serbest zaman yönetiminin daha düşük olduğu söylenebilir.

SZYÖ düzeyi ile teknoloji kullanım açısından kendilerini tanımlama değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için Mann-Whitney-U test sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: *SZYÖ Kendilerini Tanımlama Değişkeni Bulguları*

Değişken	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
Teknoloji bağımlısı değilim.	508	388.40	197308.00	42722.000	.000	0.369 Orta
Teknoloji bağımlısıyım.	218	305.47	66593.00			

Tablo 16’daki sonuçlara göre teknoloji kullanımını açısından kendilerini tanımlama değişkeni SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $U=42722.00; p>0.05$. Ölçek sıra ortalamalarına göre kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlayanların aleyhine bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Cohen d etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir, $d=0.25$.

SZYÖ ölçek geneli ve alt faktörler bazında serbest zaman yönetim düzeyi ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: *SZYÖ Okul Türü Değişkeni Bulguları*

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
SZYÖ Geneli	Anadolu	528	367.61					
	Fen	74	368.85					
	Güzel Sanatlar	36	320.94	4	4.487	.344		
	İmam Hatip	28	300.29					
	Meslek Lisesi	60	375.80					
AB	Anadolu	528	362.14					
	Fen	74	340.55					
	Güzel Sanatlar	36	369.33	4	2.889	.577		
	İmam Hatip	28	361.43					
	Meslek Lisesi	60	401.23					
DEĞ	Anadolu	528	361.88					
	Fen	74	381.77	4	7.339	.119		
	Güzel Sanatlar	36	353.11					
	İmam Hatip	28	278.29					

SZT	Meslek Lisesi	60	401.27	4	26.665	.000	3-1 3-2 5-1 5-2	0.455 Yüksek
	Anadolu	528	378.85					
	Fen	74	396.07					
	Güzel Sanatlar	36	247.72					
	İmam Hatip	28	303.43					
PROG	Meslek Lisesi	60	285.77	4	2.293	.682		
	Anadolu	528	366.30					
	Fen	74	365.39					
	Güzel Sanatlar	36	321.28					
	İmam Hatip	28	334.86					
	Meslek Lisesi	60	375.27					

Tablo 17'deki sonuçlara göre okul türü değişkeni açısından SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir $\chi^2(sd=4,n=726)=4.487,p>0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerindeki öğrencilere göre serbest zaman yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. AB, DEĞ ve PROG alt faktörlerinde de anlamlı farklılık bulunmazken SZT alt faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur $\chi^2(sd=4,n=726)=26.665, p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından okul türü değişkeni etkisinin SZT alt faktöründe yüksek düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.455$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ile Anadolu ve Fen Lisesi öğrencileri arasında Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri aleyhine, Meslek Lisesi öğrencileri ile Anadolu ve Fen Lisesi öğrencileri arasında Meslek Lisesi öğrencileri aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

SZYÖ geneli ve alt faktörler serbest zaman yönetim düzeyi ile sınıf seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: SZYÖ Sınıf Seviyesi Değişkeni Bulguları

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
SZYÖ Geneli	9	220	357.42	3	12.083	.007	3-4	0.226 Orta
	10	314	357.52					
	11	150	406.09					
AB	12	42	287.98	3	20.947	.000	3-1	0.319
	9	220	348.42					

Engin BAYRA &,Ayşenur BOZKURT, Ortaöğretim Öğrencilerinin Teknoloji Bağımlılık Düzeyleri İle Serbest Zaman Yönetimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi- Sinop İli Örneği

	10	314	350.32				3-2	Orta
	11	150	429.99				3-4	
	12	42	303.55					
	9	220	348.07					
DEĞ	10	314	381.95	3	11.091	.011	2-4	0.213
	11	150	371.67					
	12	42	277.21					
SZT	9	220	363.46	3	.745	.863		
	10	314	363.90					
	11	150	369.71					
PROG	12	42	338.50	3	5.737	.125		
	9	220	380.99					
	10	314	343.82					
	11	150	382.54					
	12	42	350.98					

Tablo 18'deki sonuçlara göre sınıf seviyesi değişkeni ile SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=12.083,p<0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre serbest zaman yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından sınıf seviyesi değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.226$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre 12. Sınıf öğrencileri ile 11. Sınıf öğrencileri arasında 12. Sınıf öğrencileri aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. AB alt faktöründe anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=3,n=726)= 20.947,p<0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre serbest zaman yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından sınıf seviyesi değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.319$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre 11. Sınıf öğrencileri ile diğer sınıf seviyelerindeki öğrenciler arasında 11. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. DEĞ alt faktöründe anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=3,n=726)=11.091,p<0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf seviyelerine göre serbest zaman

yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından sınıf seviyesi değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.213$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre 10. Sınıf öğrencileri ile 12. Sınıf öğrencileri arasında 12. Sınıf öğrencileri aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. SZT ve PROG alt faktörlerinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

SZYÖ ve alt faktörler bazında serbest zaman yönetim düzeyi ile öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için yapılan Kruskal Wallis-H test sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: *SZYÖ Sosyo-Ekonomik Düzeyi Değişkeni Bulguları*

	Kategori	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Fark	Cohen d
SZYÖ Genel	Düşük	14	276.21					
	Orta	620	358.60	2	7.259	.027	1-3	0.171
	Yüksek	92	409.83					Düşük
AB	Düşük	14	311.79					
	Orta	620	361.77	2	1.693	.429		
	Yüksek	92	383.00					
DEĞ	Düşük	14	328.07					
	Orta	620	349.34	2	24.790	.000	2-3	0.361
	Yüksek	92	464.33					Orta
SZT	Düşük	14	260.64					
	Orta	620	358.34	2	9.246	.010	3-1	0.201
	Yüksek	92	413.91				3-2	Düşük
PROG	Düşük	14	292.64					
	Orta	620	362.49	2	2.281	.320		
	Yüksek	92	381.07					

Tablo 19’deki sonuçlara göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=2,n=726)=7.259, p<0.05$. Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin diğerlerine göre serbest zaman yönetim düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik değişkeni etkisinin düşük düzeyde olduğu

görülmektedir, $d=0.171$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler ile sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler arasında sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. DEĞ alt faktör sonuçlarına göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=2,n=726)=24.790, p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik değişkeni etkisinin orta düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.361$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrenciler ile sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler arasında sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. SZT alt faktör sonuçlarına göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile SZYÖ düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir $\chi^2(sd=2,n=726)=9.246, p<0.05$. Cohen d etki büyüklüğü değeri açısından öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik değişkeni etkisinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir, $d=0.201$. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler ile sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve orta olan öğrenciler arasında sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. AB VE PROG alt faktörlerinde ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

3.3. Ölçekler Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Aynı çalışma grubundan elde edilen sayısal ölçümler arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünü ve şiddetinin ne olduğunu ortaya koymak için araştırmada kullanılan ölçeklerin toplam puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Korelasyon (ilgileşim), iki ölçüm arasındaki ilişkinin miktarını ve yönünü gösteren istatistiksel bir işlemdir ve bu işlemin sonucunda, korelasyon katsayısı olarak adlandırılan ve -1 ile +1 arası değer alabilen bir sonuç

elde edilir (Can, 2018, s.369). Korelasyon katsayısı r ile ifade edilir ($-1 \leq r \leq +1$). Bu çalışmada korelasyon katsayısı (r)'nin yorumunda alan yazında yaygın olarak kabul gören Tablo 20'deki ölçütler esas alınmıştır.

Tablo 20. Spearman Sıra Farkları Korelasyon Yorumu

r	İlişki
0.00	İlişki Yok
0.01-0.29	Düşük Düzeyde İlişki
0.30-0.70	Orta Düzeyde İlişki
0.71-0.99	Yüksek Düzeyde İlişki
1.00	Mükemmel İlişki

(Köklü ve diğ., 2006)

Araştırmada kullanılan TBÖ ve SZYÖ toplam puanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için veri seti normallik koşullarını sağlamadığından Spearman Sıra Farkları korelasyon analizi yapılarak sonuçlar Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. TBÖ ve SZYÖ Arasındaki İlişki

		TBÖ Top	SZYÖ Top
Spearman's rho	TBÖ_Top	r	1.000
		p	.000
		N	726
	SZYÖ_Top	r	-.209**
		p	.000
		N	726

** . Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

Yapılan basit doğrusal korelasyon analizi sonuçlarına göre TBÖ toplam puanı ile SZYÖ toplam puanı arasında, negatif yönde olmak üzere düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir, ($r=0.209$, $p<0.000$).

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma ile ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyleri ile serbest zaman yönetim düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kullanılan TBÖ ve SZYÖ ölçek bulgularına ilişkin sonuçlar ölçek bazında sırayla aşağıda belirtilmiş olup akabinde alanyazındaki benzer çalışmalar ile tartışılmıştır.

TBÖ sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeylerinin ölçek geneli, SAB ve WSB alt faktörlerinde Orta düzey bağımlı, AMB ve ÇOB alt faktörlerin de ise Düşük düzeyde bağımlı olduğu tespit edilmiştir. Deniz ve Gürültü (2016) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin sosyal medya bağımlılık ölçeğine göre orta seviyede bağımlı olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre TBÖ ölçek genelinde anlamlı farklılık tespit edilmezken SAB, AMB ve WSB alt faktörlerinde erkek öğrencilerin lehine, ÇOB alt faktöründe ise kadın öğrencilerin lehine teknoloji bağımlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılığı üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir. Literatüre baktığımızda Dektaş ve arkadaşlarının (2023) yaptıkları ‘Ortaöğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi ve Dijital Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi’ adlı çalışmada kadın öğrencilerin lehine bir sonuca ulaşılmıştır. Çam ve Nur (2015), Kaymal (2020) yaptıkları çalışmada araştırmamızı destekler nitelikte cinsiyetler arası dijital bağımlılık düzeylerinde anlamlı farklılığın olmadığını bildirmektedir. Bulatbaeva ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin teknoloji bağımlılıklarının cinsiyet değişkenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Davey ve diğerlerinin (2020) yaptığı çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlayanların lehine teknoloji bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık durumlarının farkında oldukları söylenebilir. Çakır ve Oğuz (2017) Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı çalışmasında öğrencilerinin telefon bağımlısı olduğunu bildirmektedir. Alan yazınında Eryılmaz ve Çukurluöz (2018) lise öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında sosyal medya kullanımının dijital bağımlılığa sebep olduğunu ileri sürmüştür. Negiz ve Usta'nın (2018) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma çalışmamızdan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Okul türü değişkeni açısından ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlık düzeyleri arasında ölçek geneli ve tüm alt faktörlerde anlamlı farklılık bulunmuştur. Etki büyüklüğü düşük olmakla birlikte ölçek genelinde İmam Hatip lisesi öğrencilerinin lehine diğer okul türlerindeki öğrencilere göre teknoloji bağımlılık düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir. Literatürde Akay ve arkadaşları (2023) tarafından lisans öğrencileri arasında yapılan çalışmada öğrenim gördükleri bölüme göre teknoloji bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Diğer taraftan Negiz ve Usta (2018) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyinin Makine Mühendisliği bölümü öğrencilerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf seviyesi değişkeni açısından ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlık düzeyleri arasında ölçek geneli, SAB, AMB ve WSB alt faktörlerinde anlamlı farklılık tespit edilmezken ÇOB alt faktöründe ise 12. sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre TBÖ genelinde sınıf seviyelerinin teknoloji bağımlılık düzeyinde etkisi olmadığı söylenebilir. Literatürde Demirel ve diğerlerinin (2022) araştırmaları sonucunda katılımcıların yaş değişkeninin teknoloji bağımlılık düzeyinde anlamlı farklılık oluşturmadığını belirlemişlerdir. Bulatbaeva vd. (2023) çalışmaya katılan öğrencilerin teknoloji bağımlılıklarının sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı belirtmiştir.

Ortaöğretim öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından teknoloji bağımlılık düzeylerinin ölçek geneli ve tüm alt faktörlerde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin öğrencilerin teknoloji bağımlılığı üzerinde bir etkisi olmadığı söylenebilir. Gençler (2011) yaptığı araştırma sonuçları incelendiğinde ekonomik durumun öğrencilerin dijital bağımlılıkları üzerinde farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarımızın aksine Arslan (2020) üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerini ölçmeye yönelik yaptığı çalışmada ekonomik durum değişkenine göre herhangi anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

SZYÖ sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeylerinin ölçek geneli ve tüm alt faktörlerde orta düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Alan yazınında Dektaş ve diğerleri (2023) tarafından yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar araştırmamızda elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre SZYÖ ölçek geneli ve tüm alt faktörlerde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlara göre ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetiminde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir. Literatüre baktığımızda Dektaş ve diğerleri (2023) Cinsiyet değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman yönetimi değerlerinde istatistiki olarak anlamlı farklılığın olmadığı sonucuyla araştırmamızı destekler niteliktedir. Aeon ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında kadınların zamanı erkeklerden daha iyi yönettiğini bulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre kendilerini teknoloji bağımlısı olarak tanımlayanların aleyhine serbest zaman düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Yani teknoloji bağımlısı öğrencilerin serbest zamanlarını planlayamadıkları söylenebilir. Literatürde Negiz ve Usta'nın (2018) lisans öğrencileri yaptıkları çalışmada elde ettikleri bulgular araştırmamızı destekler niteliktedir.

Okul türü değişkeni açısından ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeyleri ölçek geneli, AB, DEĞ ve PROG alt faktörlerde anlamlı farklılık bulunmamıştır. SZT alt faktöründe ise anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre serbest zaman yönetiminde okul türü değişkeninin etkisi olmadığı söylenebilir. Literatürde Akay ve diğerlerinin (2023) lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada farklı lisans türlerinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman yönetiminde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf seviyesi değişkeni açısından ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeyleri ölçek geneli, AB ve DEĞ alt faktörlerinde anlamlı farklılık tespit edilirken SZT ve PROG alt faktörlerinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlara göre sınıf seviyesinin dolayısıyla yaşın serbest zaman yönetiminde etkili olduğu söylenebilir. Demirel ve diğerlerinin (2022) lisans öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın sonuçları araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi açısından ortaöğretim öğrencilerin serbest zaman yönetim düzeyleri ölçek geneli, DEĞ ve SZT alt faktörlerinde sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunurken AB ve PROG alt faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Buna göre ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri öğrencilerin serbest zaman yönetim düzeylerini etkilediği söylenebilir. Literatürde Demirel ve diğerleri (2022) refah düzeyi algılarına göre lisans öğrencilerinin serbest zaman yönetim düzeylerini ve yönetim şekillerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu sonuç araştırmamızdan elde ettiğimiz sonucu destekler niteliktedir. Wang ve arkadaşlarının (2011) araştırmasında serbest zamanlarını iyi yöneten kişilerin daha iyi yaşam kalitesine sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin teknoloji bağımlılık düzeyleri ile serbest zaman yönetim düzeyleri arasında, negatif yönde olmak üzere düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre öğrencilerin teknoloji bağımlılık düzeyleri yükseldikçe serbest zaman yönetiminin düştüğü söylenebilir. Benzer şekilde Akay ve diğerleri (2023) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerin teknoloji bağımlılığı ile serbest zaman yönetimi arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğunu bulunmuştur. Emre ve diğerleri (2019) tarafından yapılan araştırmada çalışmaya katılan üniversite öğrencilerin Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği toplamından aldıkları puanlar ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplamından aldıkları puanlar arasında negatif yönlü zayıf ilişki olduğu tespit edilmiştir. Farklı şekilde Demirel ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışmadan üniversite öğrencilerin dijital bağımlılık ile boş zaman yönetimi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu bulunmuştur.

5. Yazarın Notu

Bu çalışma, 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumunda (EYFOR-XV) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

6. Mali Destek Bildirimi (Funding)

Çalışma için herhangi bir kurumdan mali destek alınmamıştır.

7. Kaynakça

- Akay, B., Ayhan, R., Orhan, R., & Öçalan, M. (2023). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman yönetimi ile teknoloji bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 71-84. <https://doi.org/10.46442/intjcss.1168021>
- Akgül, B. M., & Karaküçük, S. (2015). Free time management scale: Validity and reliability analysis. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 18-67. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i2.3445>
- Arslan, A. (2020). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies*, 4(7), 27-41.
- Arslan, S. (2012). Kentli bireylerin rekreasyon tercihlerini etkileyen faktörlerin analizi: Ankara Büyükşehir Belediyesi örneği. *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3(7), 129-136.
- Aydın, F. (2017). Teknoloji bağımlılığının sınıf ortamında yarattığı sorunlara ilişkin öğrenci görüşleri (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi.)
- Briançon, S., Bonsergent, E., Agrinier, N., Tessier, S., Legrand, K., Lecomte, É., Aptel, E., Herberg & Collin, J. F. (2010). Pralimap: Study protocol for a high school-based, factorial cluster randomised interventional trial of three overweight and obesity prevention strategies. *Trials*, 11(1), 1-9. <https://doi.org/10.1186/1745-6215-11-119>
- Bulatbaeva, K., Mukhamedkhanova, A., Toibazarova, N., Maigeldiyeva, S., Nurkasyмова, S., & Rezuanova, G. (2023). Analysis of the relationships between school children's technology addiction and school achievement. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology (IJEMST)*, 11(5), 1219-1237. <https://doi.org/10.46328/ijemst.3622>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demiral, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi kitabı*. 6. Baskı. Pegem Akademi.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (3. Baskı)*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Covey, S. R., Merrill, A. R., & Merrill, R. R. (1994). *First things first: To live, to love, to learn, to leave a legacy*. Simon and Schuster.
- Çakır, Ö., & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 418-429. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.290711>.
- Çam, H. H., & Nur, N. (2015). Adölesanlarda internet bağımlılığı prevalansı ile psikopatolojik semptomlar ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(3), 181-189. <https://doi:10.5455/pmb.20141016033204>.
- Davey, A., Nasser, K., & Davey, S. (2020). Gender differential for smartphone addiction and its predictors among adolescents: Assessing the relationship with self-control via SEM approach. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 16(3), 80-101. <https://doi.org/10.1177/0973134220200305>
- Demirel, M., Er, Y., Kaya, A., & Çuhadar, A. (2022). Dijital bağımlılık ve boş zaman yönetiminin günlük hayata etkisinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), 1292-1306.

- Deniz, L., & Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355-367.
- Denktaş, M., Temur, E., Aydın, R., Balinan, Ş., & Karadağ, Y. (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman yönetimi ve dijital bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 83-90.
- Denktaş, M., Temur, E., Aydın, R., Balinan, Ş., & Karadağ, Y. (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman yönetimi ve dijital bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 83-90.
- Eryılmaz, S., & Çukurluöz, Ö. (2018). Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili, Çankaya ilçesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 889-912. <https://doi.org/10.17755/esosder.311314>.
- Gainsbury, S. (2024). Technology addiction. The University of Sydney Brain and Mind Center. <https://www.sydney.edu.au/brain-mind/our-research/technology-addiction.html>
- Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Griffiths, M. (2005). A components model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197. <https://doi.org/10.1080/14659890500114359>
- Grover, M. R. (2021). *Embracing technology: Get tech-savvy by learning about your computer, smartphone, internet, and social media applications*. Bpb Publications.
- Henderson, K. A. (2010). Leisure studies in the 21st century: The sky is falling? *Leisure Sciences*, 32(4), 391-400. <https://doi.org/10.1080/01490400.2010.488614>
- Jones, S., Mertyn, E., Alhucema, P., Monagle, P., & Newall, F. (2011). HEEADSSS assessment for adolescents requiring anticoagulation therapy: Table 1. *Archives of Disease in Childhood*, 97(5), 430-433. <https://doi.org/10.1136/adc.2011.300085>
- Kale, P., & Mohite, S. (2021). The impact of COVID-19 on healthcare workers: A PLS-SEM approach. *PLOS ONE*, 16(1), e0245066. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245066>
- Kaymal, B. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Köklü, N., Büyüköztürk Ş., & Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik*. Akademi Yayıncılık.
- Mathes, B. M., Norr, A. M., Allan, N. P., Albanese, B. J., & Schmidt, N. B. (2018). Cyberchondria: Overlap with health anxiety and unique relations with impairment, quality of life, and service utilization. *Psychiatry Research*, 261, 204-211. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.01.002>
- Muga, R., Raburu, P., & Odongo, B. (2022). Effectiveness of peer counselling in management of teenage pregnancy in secondary schools. *International Journal of Research in Education and Psychology*, 8(4), 24-53. <https://doi.org/10.54513/ijrep.2022.8402>
- Negiz N., Usta S. (2018). Teknoloji kullanımı ve bağımlılığı üzerine bir araştırma. 5. ASM Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı, 68-81.
- Oğuz E., Ayşegül U., Fatma N., Ayşe Nur G., & Hatice Birgül C. (2019). Üniversite öğrencilerinde teknoloji ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt 9 Sayı 2, 168-182.

- Okeke, B. (2016). Social support seeking and self-efficacy-building strategies in enhancing the emotional well-being of informal HIV/AIDS caregivers in Ibadan, Oyo State, Nigeria. *SAHARA-J: Journal of Social Aspects of HIV/AIDS*, 13(1), 35-40. <https://doi.org/10.1080/17290376.2015.1126794>
- Osodo, J., Osodo, J., Mito, J., Raburu, P., & Aloka, P. (2016). The role of peer counselors in the promotion of student discipline in Ugunja Sub-County, Kenya. *Asian Journal of Education and Training*, 2(2), 63-69. <https://doi.org/10.20448/journal.522/2016.2.2/522.2.63.69>
- Paksoy, M., Çalık, F., Yaşartürk, F., & Çimen, K. (2016). Abdullah Gül Üniversitesi öğrencilerinin rekreasyon etkinliklerine katılımını etkileyen faktörler. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(Special Issue 1), 39-50.
- Sieving, R., McMorris, B., Beckman, K., Pettingell, S., Secor-Turner, M., Kugler, K., & Bearer, L. (2011). Prime time: 12-month sexual health outcomes of a clinic-based intervention to prevent pregnancy risk behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 49(2), 172-179. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2010.12.002>
- Smith, K., Straker, L., McManus, A., & Fenner, A. (2014). Barriers and enablers for participation in healthy lifestyle programs by adolescents who are overweight: A qualitative study of the opinions of adolescents, their parents and community stakeholders. *BMC Pediatrics*, 14(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/1471-2431-14-53>
- Stapley, E., Demkowicz, O., Eisenstadt, M., Wolpert, M., & Deighton, J. (2019). Coping with the stresses of daily life in England: A qualitative study of self-care strategies and social and professional support in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 40(5), 605-632. <https://doi.org/10.1177/0272431619858420>
- Şevgin, H. & Çetin, B. (2017). Eğitim araştırmalarında güç analizi ve bir uygulama. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1462-1480.
- Wang, W.-C., Kao, C.-H., Huan, T.-C., & Wu, C.-C. (2011). Free time management contributes to better quality of life: A study of undergraduate students in Taiwan. *Journal of Happiness Studies*, 12(4), 561-573. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9217-7>.
- World Health Organization. (2015). *Global survey on health technology assessment by national authorities*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241509749>.
- Young, K. S. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the internet: A case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*, 79(3), 899-902. <https://doi.org/10.2466/pr0.1996.79.3.899>.

Extended Abstract

Today, there are noticeable similarities and differences among individuals regarding how time is spent. A portion of time is dedicated to essential life activities such as work, home and family responsibilities, social duties, eating, and sleeping. The remaining portion is free time. Free time activities are those carried out by individuals during their leisure time without feeling any obligation towards personal development, and are performed freely according to their own preferences, goals, and methods, without any aim for profit or gain (Arslan, 2012; Paksoy, Çalık, Yaşartürk, & Çimen, 2016). With technological advancements and constantly changing living standards, the role of free time in society has become significantly important (Henderson, 2010). These developments have provided individuals with more free time, making the concepts of time and free time management more significant. As with many

activities, technology now plays a dominant role in our daily lives, including entertainment and social pursuits.

Technological products are becoming increasingly immersive and persuasive, providing high levels of accessibility and interaction with daily life through personalized notifications. Excessive interaction with technology, in particular, can lead to significant physical, mental, social, and economic costs, causing extensive harm to individuals and communities. Technology is altering the nature of addictive behaviours. Online activities can lead to issues such as time and money wastage, sleep and eating disorders, and negative impacts on mental health. The proportion of individuals with problems among online gamblers is higher, and online gaming is becoming an increasingly concerning issue. Technology affects social interactions, aggression, cyberbullying, cyberchondria, impulsive behaviours, and crime. The relationship between technology and addiction has many implications, including neuropsychological and cognitive disorders, sleep disorders, mental health, financial well-being, and youth development.

Risky behaviors associated with emerging technologies are increasing across the population, particularly among young people, and are linked to negative mental health outcomes. The time spent with technological tools in our daily lives is on the rise, approaching levels of technology addiction among secondary school students. Despite numerous definitions and studies on time management in recent years, there has been relatively little research on free time management. However, the increasing importance of free time and the differing characteristics of work/education time and free time indicate that free time management needs to be evaluated separately. Additionally, free time management research today seems to focus on improving quality of life (Covey, Merrill, & Merrill, 1994, cited in Akgül & Karaküçük, 2015). It is necessary to specifically focus on young people and young adults, as well as lifelong behavioural differences, using emerging technologies (Gainsbury, 2024; Mathes, Norr, Allan, Albanese, & Schmidt, 2018). As Christian Lous Lange said, "Technology is a useful servant but a dangerous master" (Grover, 2021). With the development of technological tools, their usage frequency is also on the rise. Especially the Y and Z generations, born during the era of rapid technological development, are growing up within this era. The World Health Organization (WHO) has noted that the most intensive users of modern technologies are both adolescents and young adults, and therefore technology addiction is most commonly observed in these age groups (World Health Organization, 2015).

This research aims to examine the relationship between secondary school students' free time management and technology addiction levels and to reveal how these levels vary according to certain variables. The aim of this study is to examine the relationship between leisure time management and technology addiction levels among students studying at various secondary schools in Sinop province. The research is designed using the correlational survey model, one of the quantitative research methods. In such correlational research, it is aimed to determine whether the variables change together and if there is a change, in which direction this change occurs (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demiral, 2018).

Students continuing their education in secondary schools throughout Sinop province during the 2023-2024 academic year constitute the accessible study group for this research. An online Informed Consent Form was prepared for the participants, and they were asked to approve it at the beginning of the data collection process. Since the aim of the research is to reach the entire population, no sampling method was employed.

In the study, a personal information form, the Technology Addiction Scale, and the Leisure Time Management Scale were used to collect data. An online application form, including the

Technology Addiction Scale and the Leisure Time Management Scale, along with the personal information form, was prepared. After obtaining permission from the Governorship, the link to the online application form was shared with students at the secondary schools where data was collected through the school administrations. In the introduction section of the online form, necessary explanations about the content of the study and the scales were provided. The data set obtained from the scales used in the study was analysed using the SPSS22 statistical analysis program. A significance level of .05 was used as the benchmark in the analyses.

According to the total scores of the Technology Addiction Scale (TAS), it was found that students' technology addiction was at a moderate level. While there were no significant differences between the variables of gender, grade level, and the socio-economic status of students' families, significant differences were found between the type of school and the variable of self-identification as a technology addict. According to the total scores of the Leisure Time Management Scale (LTMS), it was found that students' leisure time management was at a moderate level. There were no significant differences between the variables of gender and type of school, while significant differences were found between the variables of self-identification as a technology addict, grade level, and the socio-economic status of students' families. The results of a simple linear correlation analysis showed a low-level, negative relationship between the total score of the TAS and the total score of the LTMS. Based on these results, it can be said that as students' levels of technology addiction increase, their ability to manage leisure time decreases.